

KÖNYVISMERTETÉS

Simon Singh

A NAGY FER-MAT SEJTÉS

Park Kiadó, 1999

„Először is azt mondom, hogy láss, mert csak a látás révén ismerheted meg a tudást” – mondja Don Juan jaki varázsló,* és tökéletesen igaza van. Simon Singh könyve megtanít látni valamit, amiről a legtöbb ember legfeljebb csak hallott, de vele eddig nem találkozott: a matematika csodálatos, izgalmas, megragadó világát.

Alcíme szerint e könyv „a világot 350 éven keresztül lázban tartó matematikai probléma szenzációs megoldásának lebilincselő története”. Hazug reklámokkal agyonszennyezett világunkban sajnos megszoktuk, hogy – alapvető önvédelemből – már oda se figyeljünk az ilyen dicséretekre, hiszen így igyekeznek eladni nekünk csaknem mindent a mosóportól a politikai nézetekig. Ez itt azonban nem a szokott üres, mindennapos feldicsérés, ez valóban az igazat mondja. Aki olvasni kezdi Singh művét, hamar rájön, hogy az valóban azonnal megragadja és mindvégig fogva tartja az olvasót.

Nem a mi hibánk, de bizonyos nekünk veszteség: a legtöbbször úgy van a matematikával, hogy „tán

csodállak, ámde nem szeretlek, s képzetem hegy-völgyedet nem járja”. Akár tragikusnak is mondható: sokan lehetünk, akiknek úgy tanították a *matekot*, hogy becsülettel megtanultuk a matematika mestességét, a tételeket, bizonyításokat, levezetéseket, begyakoroltuk mindezek alkalmazását, de azon túl, hogy eszközt kaptunk a kezünkbe, mindennek nem volt semmi vonzereje. Valahogy olyan lehetett ez, mintha a zenéről tanultunk volna úgy, hogy a dallam nem szól. Most Singh könyve azt az arcát tárja elénk ennek a világnak, amelyről ugyan hallhattunk, de valahogy személyesen mégsem érintett meg: a nagy intellektuális kalandok világát.

Singh műve nagy útikönyv. Nem vezet be a matematika tudományába, nem avat annak értőjévé. A szakterület különböző tájainak, részleteinek felvillantásával csupán megérezni segít, milyen sokrétű, változatos ez a világ, mennyi csoda várja azt, aki ide bemerészkedik.

Egzotikus tájakat mutat meg, ha csak röviden is. Például melyikünk hallott már az óraaritmetikáról? Pedig állandóan használja mindenki, akinek hagyományos, forgómutatós órája van. És mennyi érdekességet rejt elbeszélése a régi görögök különös számelméleti felfedezéseiről, így egyebek közt a *barátságos számokról*, és a velük rokon *tökéletes számokról*? Ki hallott a *moduláris formákról*, s hogy azoknak végtelen sok szimmetriájuk van?

Lenne mit tanulnunk az itt olvashatókból és nem is csak a matematikát illetően. Singh elmondja, hogy a XVIII. század Franciaországában a polgár hölgyektől elvárták, tudjanak valamennyit a matematikából és ne mutakozzanak tudatlannak, ha az az udvarias társalgás közben szóba kerül. Erre a célra egész tankönyv sorozatot írtak fiatal hölgyeknek, hogy azok lépést tarthassanak a tudomány legújabb eredményeivel. Nagyon is érdemes ezen elgondolkodnunk – vajon itt és most van-e ilyen társadalmi igény? Elvárjuk-e egymástól a műveltséget, vagy beszédtemáink megrekednek az éppen aktuális szenzációknál, köznap problémáinknál? Korunkat a műveltség korának tartjuk, de vajon ma mennyire gyakori, hogy az ifjú hölgyek és urak udvarias társalgása a matematika vagy bármely más tudományterület eredményei és problémái felé fordul? És vajon mennyit veszít az arcából, aki ebben tudatlannak bizonyul?

Ez a könyv vonzó szellemtörténeti mű. Valójában nem is igazán a matematikáról szól. Sokkal inkább arról, milyen csodálatos az ember, aki a tudás iránti vágyát és a gondolkodási képességét feszíti neki az ismeretlen világnak. A megismerés ösvényeinek kutatásáról, a tudást kereső ember fantasztikus teljesítményeiről, a kutatás és az alkotás izgalmairól, viszontagságairól, a kutató szellemet ért kudarc sötét örvényeiről, a siker mennybe emelő pillanatairól. Aki intellektuális izgalmat keres, a nagy Megoldás történe-

* Fritjof Capra: A fizika taója. A modern fizika és a keleti miszticizmus közötti párhuzam feltárása. Tericum Kiadó

tében, Andrew Wiles küzdelmében többet talál belőle, mint akár egy valóban jó krimiben.

Singh műve szembesít is magunkkal és ezzel nagyon meggondolkodtat. Elgondolkodhatunk azon, vajon mi hajlandóak és egyáltalán képesek lennének-e az időnk és az energiáinkat olyan témáknak szentelni, mint a barátságos számok, a bővelkedő számok természetének kutatása. Belőle úgy tűnik, mintha elődeink abban a TV, mozi, elektronika, sőt eleinte könyvek nélküli világban jobban szerettek volna gondolkodni, jobban keresték a tudást, mint előemésztett tájékoztatáson és nagyipari szóraztatáson elpuhult korunk legtöbb embere. Ki-ki elgondolkodhat rajta, hogy reá ez mennyire igaz, mennyire maradt meg gondolkodó embernek és a legjobb értelme szerint játékos embernek, és mennyire vált a napi taposó malom és a *demagogikon* (1. televízió) rabszolgájává.

Olyan könyv ez, amelyet valóban nehéz letenni, viszont feltétlenül érdemes elolvasni mindenkinek, akiben van intellektuális érdeklődés.

O. P.

**Anna Maria Liberati &
Fabio Bourbon**

AZ ÓKORI RÓMA

Birodalom, mely egykor
a világ ura volt

Officina '96 Kiadó

Ez a szép könyv igazán méltó a tárgyhöz: impozáns, lebilincselő, nagyon érdekes és igen gazdag kiállítású. Belőle megérezhetjük a birodalom megdöbbentő nagyságát és sokszínű gazdagságát. Szavakban, térképekben és képekben megmutatja a Város és a belőle kinőtt birodalom történetét, köz- és mindennapi életét, harcait, művészetét. Remek társ annak, aki a segítségével kíván ismerkedni az ókori Rómával, és annak is, aki újra élni akarja emlékeit, benyomásait.

Eredeti alcíme talán jobban illik a tartalmához: „Egy civilizáció története, amely meghódította a világot.” Ugyanakkor nem történelemkönyv a fogalom valódi, elmélyült értelmében. Nem Livius köteteinek¹ helyébe kívánczik, hanem azok mellé. Ez az első ránézésre megmutatkozik, hiszen terjedelmének igen nagy részét gyönyörű képek, fényképek, reprodukciók, színes ábrák töltik ki. Az olasz szerzők műve, amint a *fűlszöveg*² mondja teljesen jogosan, *látványos* összefoglalását adja az ezeréves római történelem meghatározó eseményeinek, a római társadalom és a római vizuális kultúra fő vonásainak.

Ha a hangulatunk úgy kívánja, szépséges képeskönyvként szolgál. Nézegethetjük római államférfiak szobrait, színes fényképeket a bűvös Petráról,² Aphrodisziasz³ impozáns színházáról, Diocletianus spalatumi⁴ palotájáról, szépréges római mozaikokról, szobrokról, ékszerekről, bel-

sőépítészeti tárgyakról és más műalkotásokról. Láthatunk nem kevésbé szép légifelvételeket és fényképeket Rómáról és a Birodalom emlékét őrző más helyszínekről. Térképeket. Amit pedig a felvevőgép már nem mutathat meg, arról műves technikával készült színes ábrák igyekeznek képet adni, mint például arról, hogyan hathatott a Pantheon a császárkori Róma épületei között, milyen volt Diocletianus csaknem 30 négyzetkilométeren elterülő hatalmas palotája, Traianus Dacia felett aratott győzelmét megörökítő emlékműve, a Colosseum építészeti megoldásai, egy pompeji ház szerkezete, hogyan néztek ki a modern városi lakóház előfutárának tekinthető ostiai emeletes házak, milyen lehetett a Maxentius basilica belseje, és leptis Magna látképe dicsőségének csúcán. És hat széthajtható, egybefüggő oldalon egy korabeli alaprajz rekonstrukciója nyomán az antik Róma városközpontjának színes, vázlatos látképe.

Szolgálhat a hajdani birodalom breviáriumaként is, szükségképpen rövid, de tartalmas leírásokkal, ha ismereteket gyűjteni vagy felidézni támad kedvünk. Valóban csak dióhéjban, de felvázolja Róma történetét a kezdetektől a bukásig. Hat tételben áttekintést ad, milyenek voltak a hétköznapiak a római birodalomban: Mindennapi élet a régi Rómában • Lakóhelyek és lakberendezés • Szabadidő • Ruházat és hajviselet • Ékszerek és illatszerek • A hadsereg. A következő fejezet Rómát, a világ fővárosát mutatja be. Az azóta volt birodalmak és cészárok mindegyike többé-kevésbé ezt utánozta, innen vette elképzeléseit és mintáit velt vagy valós nagyságának kifejezéséhez.

¹ Livius: A római nép története a város alapításától

² A mai Jordániában

³ A mai Törökországban

⁴ Split